MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tat-30 ta' Gunju, 2004

Citazzjoni Numru. 1008/2003

Mary Grace Camilleri

vs

Joseph Camilleri

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 9 ta' Jannar 2004 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti ghaddew ghal cerimonja taz-zwieg fid-29 t'Awissu elf disa' mija tnejn u disghin (29/8/1992), fil-Knisja ta' Santa Liberata kif jirrizulta mic-certifikat taz-zwieg hawn anness u mmarkat bhala Dok. "MGC1";

Illi ghalkemm jidher li l-istess zwieg kien validu effettivament dan ma kienx;

Illi l-kunsens tal-partijiet kien ivvizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kemm fuq il-hajja mizzewga kif ukoll fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taz-zwieg;

Illi wkoll il-kunsens tal-konvenut kien ivvizzjat minhabba eskluzjoni pozittiva taz-zwieg jew xi wiehed mill-elementi essenzjali taz-zwieg;

Illi ghalhekk l-imsemmi zwieg huwa null u minghajr effett u dan *ai termini* ta' l-**artkolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta;**

Illi l-istess attrici talbet lil din il-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara z-zwieg ikkontrattat bejn il-partijiet fid-29 ta' Awissu 1992 fil-Knisja ta' Santa Liberata, Kalkara huwa null ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi, u dan ghar-ragunijiet fuq indikati.

Bl-ispejjez kontra l-konvenut mill-lum ingunt ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 u 5 tal-process;

Rat id-digriet affidavit moghti lill-partijiet fil-5 ta' Jannar 2004 fejn il-Qorti pprefiggiet terminu ta' ghoxrin (20) gurnata lill-attrici sabiex tipprezenta x-xhieda kollha taghha producibbli bil-procedura tal-affidavits bin-notifika lill-kontro-parti jew lid-difensur taghha, li jkollu wkoll l-istess terminu sabiex huwa wkoll jipprezenta l-affidavits tieghu.

Rat in-nota ta' l-attrici datat 24 ta' Frar 2004 li permezz taghha esebiet l-affidavit taghha.

Rat il-verbal tal-25 ta' Frar 2004.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut tat-2 ta' Marzu 2004 a fol. 17 fejn gie ecceppixxa:-

1. Illi fl-ewwel lok, il-konvenut jaqbel illi z-zwieg kontrattat bejn il-kontendenti huwa null, u dan peress illi l-kunsens ta' l-attrici kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kemm fuq il-hajja mizzewga kif ukoll fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taz-zwieg. Ghall-kuntrarju, il-konvenut kellu d-diskrezzjoni ta' gudizzju kemm fuq l-istess hajja mizzewga, kif ukoll fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taz-zwieg.

2. Illi fit-tieni lok, mhuwiex minnu illi l-kunsens tal-konvenut kien vizzjat minhabba eskluzjoni pozittiva taz-zwieg jew ta' xi wiehed mill-elementi essenzjali taz-zwieg.

3. Salv eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tal-konvenut a fol. 18 tal-process.

Rat in-nota ta' l-attrici tat-23 ta' Marzu 2004 fejn permezz taghha esebiet l-affidavit t'ommha Carmen Jones.

Rat il-verbali tal-24 ta' Marzu 2004 fejn Dr. Christine Bondin ghall-attrici ddikjarat li m'ghandhiex provi aktar; u tat-3 ta' Gunju 2004 fejn Dr. Ludvic Caruana pprezenta l-affidavit tal-konvenut. Il-partijiet iddikjaraw li m'hemm l-ebda kawza pendenti quddiem it-Tribunal Ekklessjastiku. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghat-30 ta' Gunju 2004.

Rat l-affidavits kollha prodotti mill-partijiet.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PRINCIPJI LEGALI.

Illi fic-citazzjoni pprezentata minnha, l-attrici qed titlob li z-zwieg li gie celebrat bejnha u bejn il-konvenut jigi dikjarat null u bla effett, billi l-kunsens tal-konvenut ghal dan iz-zwieg kien vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga u fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha, u dan kif previst fl-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta’ Malta**, u billi l-kunsens ta’ wahda mill-partijiet inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg, kif previst fl-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta’ Malta**.

Illi l-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta’ Malta** jiddisponu kif gej:-

*“**19 (1)** ‘B’zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta’ dan l-Att, zwieg ikun null –*

***(d)** jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b’anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.*

***(f)** jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta’ xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg.”*

Illi ezaminati t-talbiet attrici dwar in-nullita’ taz-zwieg *o meno* taht dawn iz-zewg artikoli separatment, jinghad li fl-ewwel lok, sabiex jigi kkunsidrat l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta**, wiehed irid izomm quddiem ghajnejh li l-kunsens ta’ zewg persuni fir-rabta taz-zwieg jehtieg att volontarju li wiehed konxjament jinghaqad ma’ persuna ohra bl-intenzjoni li jghix hajtu kollha ma’ dik il-persuna u bejniethom jikkrejaw shubija fejn jaghtu lilhom infushom lil xulxin. Dan l-att jehtieg maturita’ ta’ hsieb u karattru tali li l-persuna li tidhol ghaz-zwieg taghraf il-*commitment* li jikkomporta z-zwieg, u cjoe`

commitment li tinvolvi partecipazzjoni attiva fil-hajja ta' familja.

Illi mill-gurisprudenza kostanti tal-qrati taghna jidher car illi l-kunsens moghti fil-kuntratt matrimonjali mhuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wiehed *sui generis* u ta' ordni pubbliku. Illi ghalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita` li jaghtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi moghti bl-aktar mod liberu u xjenti ghal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg ghandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tieghu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjoe` li tnejn min-nies jaghtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta ghalhekk ghal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wiehed validu.

*"Il matrimonio, in quanto patto ossia foedus … ... richiede una capacita' intelletuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e' per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita' di mente e' di liberta' dato che si tratta di assumersi una servitus per tutta la vita". (**Forum** 1990. Vol. I, part 1, pg. 72).*

Illi l-kuncett tad-*'discretio judicii'* ma jirrikjedix maturita` shiha u perfetta fuq dak kollu li jirrikjedi z-zwieg, izda konoxxenza shiha ta' dak kollu li jkunu dehlin ghalih il-partijiet u cjoe` ghall-obbligi u drittijiet konjugali kemm fil-prezent kif ukoll fil-futur. *Inoltre* l-partijiet irid ikollhom dik il-maturita' affettiva u cjoe` dak kollu li ghandu x'jaqsam ma' l-emozzjonijiet u s-sentimenti taghhom fil-konfront ta' xulxin. Jekk xi wahda minn dawn l-elementi hija b'xi mod nieqsa, allura hemm difett tad-diskrezzjoni tal-gudizzju kif rikjest mill-ligi.

Illi l-kuncett tad-diskrezzjoni tal-gudizzju fil-ligi civili jvarja xi ftit mill-kuncett kif espost fid-dritt kanoniku ghaliex

mentri d-dritt kanoniku jirrikjedi xi forma ta' difett psikologiku serju, fid-dritt civili dan mhuwiex il-kaz.

Illi fis-sentenza moghtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili fl-ismijiet **"Angela Spiteri Selvaggi vs Joseph Spiteri"** deciza fl-4 ta' Novembru 1994, il-Qorti studjat fil-fond il-kuncett tad-diskrezzjoni tal-gudizzju. F'din is-sentenza l-Qorti dahlet fil-fond f'dak li jghid ***Bersini*** fuq il-livell tad-diskrezzjoni tal-gudizzju rikjest biex jinghata kunsens matrimonjali validu:

"La discrezione di giudizio comprende la maturita' di giudizio e la maturita' affettiva … … La maturita' di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all'atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita' affettiva comporta generalmente quella adeguata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita' che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta' e possono privare della libera scelta interiore. … … Per dare un valido consenso, non e' sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa e' il matrimonio, e' necessaria la maturita' di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, e' necessaria la discrezione non tanto per l'atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell' atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro." (**Il Diritto Canonico Matrimoniale** – ***Bersini*** - Torino 1994).

Illi dan l-impenn ghall-futur jittraduci ruhu fl-obbligazzjonijiet essenzjali ghal hajja taz-zwieg, fosthom il-fedelta` u fiducja, il-permanenza taz-zwieg, u fuq kollox il-*benessere* reciproku bejn il-mizzewgin, u cjoe` dawk l-obbligazzjonijiet li minghajrhom unjoni intima bejn il-konjugi fl-aspetti kollha taghha ma tistax issehh.

Illi dan ifisser illi l-partijiet irid ikollhom dik il-maturita` li taghmilhom kapaci jirriflettu fuq l-obbligi, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib maghha l-hajja mizzewga u jkunu

ghalhekk kapaci jerfghu u jwettqu l-istess matul il-hajja matrimonjali taghhom.

Illi ghalkemm il-**Kapitolu 255 tal-Ligijiet ta' Malta** ma taghtix definizzjoni ta' x'inhuma l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, kif stqarret il-Qorti fis-sentenza fuq imsemmija, dawn huma dawk l-elementi li dejjem gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet tal-hajja mizzewga, u cjoe` dik l-unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbli, diretta ghal komunjoni ta' hajja u prokrejazzjoni u t-trobbija ta' l-ulied.

Illi rigward l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta** citat mill-attrici fic-citazzjoni minnha pprezentata, dan l-artikolu jikkunsidra kemm is-simulazzjoni totali *(colorem habens, substantiam vero nullam)* kif ukoll dak parzjali *(colorem habens, substantiam vero alteram)* tal-kunsens.

Illi kif gie spjegat minn din il-Qorti diversament presjeduta fil-kaz **"Alfred Tonna vs Maria Tonna"**, 31 ta' Jannar 1996, u fil-kaz **"Muscat vs Borg Grech",** 14 ta' Awissu 1995, *"ikun hemm simulazzjoni meta, fil-mument tal-ghoti tal-kunsens matrimonjali parti jew ohra (jew it-tnejn) esternament turi li qed taghti l-kunsens matrimonjali izda internament u b'att pozittiv tal-volonta`  taghha tkun qed tichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg (simulazzjoni totali) jew, dejjem b'dak l-att pozittiv tal-volonta`, tkun qed teskludi xi element jew proprjeta` essenzjali ghaz-zwieg (simulazzjoni parzjali)".*

Illi kif gie nsenjat fid-decizjonijiet fl-ismijiet **"Francesco Teuma vs Luigi Camilleri et"** (Q.K. - 1 ta' Ottubru 1884, Vol. X p. 912) *"a poter dedursi la invalidita' dell'atto e' necessario che risulti chiaro, che cio' che si contrattava non era la verita', ma una simulazione, cioe` 'fictio seu ostensio falsi pro vero".*

Illi meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja hu kapaci jaghti kunsens validu ghaz-zwieg, pero` bl-atti tieghu

qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu, eskluda *a priori* certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cjoe` ssimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda *a priori* z-zwieg, jew inkella fejn waqt il-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cjoe` saret simulazzjoni parzjali.

Illi taht l-**artikolu 19 (1) (f)** trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-zwieg, u zwieg li jfalli ghax xi wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta l-kunsens tieghu, kien gja' mentalment dispost li ma jottemprax ruhu ma' xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jaghtu lok ghal separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm l-estremi tal-annullament.

Illi ghar-rigward tas-simulazzjoni totali, il-Qorti fil-kaz **"Bonnici vs Bonnici"** (P.A. 30 ta' Lulju 1982) qalet illi biex ikun hemm simulazzjoni totali jrid jigi ppruvat li l-*'finis operis'* taz-zwieg gie effettivament eskluz mill-vera rieda ta' parti jew ohra, ghalkemm formalment tkun sehhet ic-celebrazzjoni taz-zwieg. Il-Qorti f'decizjoni ohra taghha **"Cali vs Dr. Albert S. Grech"** (P.A. 22 ta' Gunju 1988) qalet illi jekk tmur ghac-cerimonja tat-tieg u internament tissostitwixxi l-idejat tieghek fuq x'inhu zwieg jew inkella xort'ohra teskludi l-veru kuncett taz-zwieg, hi forma ta' simulazzjoni totali. Imbaghad fil-kaz **"Galea vs Walsh"** (P.A. 30 ta' Marzu 1995), il-Qorti spjegat is-simulazzjoni bhala *"meta l-atti, gesti jew kliem esterni ma jikkorrispondux ghall-kunsens intern li jkun inghata".* Fil-kaz **"Muscat vs Borg Grech"** (P.A. 14 ta' Awissu 1995) il-Qorti spjegat is-simulazzjoni totali hekk:- *"Ghalhekk min esternament ikun wera li qed jaghti l-kunsens matrimonjali izda jkun internament u b'att pozittiv tal-volonta' tieghu qed jichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg ikun qed jissimula l-kunsens tieghu".*

Illi mill-banda l-ohra, meta nigu ghas-simulazzjoni parzjali, u cjoe` ghall-eskluzzjoni pozittiva ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fil-kaz **"Abdel Wahed vs Dr. Yana Micallef**

Stafrace et noe" (P.A. 14 ta' Lulju 1994) elenkat l-elementi essenzjali taz-zwieg bhala l-kommunjoni tal-hajja konjugali, l-indissolubbilta` tar-rabta taz-zwieg, id-dritt ghall-fedelta` u d-dritt ghall-prokrejazzjoni ta' l-ulied. L-istess elementi gew ikkonfermati wkoll fil-kawzi **"Grech vs Grech"** (P.A. – 9 ta' Ottubru 1990), u **"Aquilina vs Aquilina"** (P.A. 30 ta' Jannar 1991).

(ii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta illi li d-decizjoni tal-partjiet li jizzewgu ttiehdet fuq suggeriment ta' omm il-konvenut sabiex l-partijiet ifittxu jizzewgu sabiex imorru joqoghdu mal-genituri tal-konvenut li kellhom post kera minghand il-gvern. Peress li kienu qed jirrangaw biex jmorru jghixu banda ohra. Din il-manuvra kienet intiza sabiex it-titolu ta' kera ta' l-istess fond ikun jista' jghaddi fuqhom. Fil-fatt id-data taz-zwieg kienet hekk iffissata wara li huma kienu ilhom johorgu flimkien ghal xi sena, u ghalkemm jidher li z-zwieg sar sentejn wara r-relazzjoni tal-partijiet kienet ikkondizzjonata b'dan il-hsieb principali.

Illi mill-bqija mill-affidavits taz-zewg partijiet jdher li l-partijiet mhux biss ma kellhom xejn in komun, izda wkoll ma kellhom ebda affjatament beniethom, fejn il-konvenut jidher li kien mohhu aktar fil-passatempi tieghu milli lejn il-familja tieghu, filwaqt li l-attrici jidher li dahlet f'konflitt kontinwu mal-konvenut dwar in-nuqqas ta' attenzjoni li hija thoss li kien jonqos li jtiha. Fuq kollox jirrizulta li l-konvenut qal espressament lill-attrici li huwa qatt ma kien ihobbha bhala mara, izda biss bhala habiba, u dan ikompli jikkonferma l-konkluzjoni ta' din il-Qorti, li dan ghall-partijiet kien verament zwieg ta' konvenjenza, anke sabiex jakkwista dritt fuq immobbli, minghajr ma' jidhlu fi spejjez ta' dejn ghall-akkiwst ta' dar matrimonjali.

Illi dan iz-zwieg qed jigi ndikat bhala zwieg ta' konvenjenza ghaliex jidher car li l-impenn ghal tali zwieg ma kienx marbut fuq il-kuncett ta' mhabba u *consortium vitae* ghall-hajja dejjiema b'rispett reciproku lejn xulxin, ibbazat fuq l-istabbilita' tal-familja, izda biss fuq konsiderazzjonijiet ekonomici, li tpoggew mill-partijiet

bhala l-mira principali jekk mhux unika taghhom. Dan certament li jistona sew mal-kunsens necessarju ghall-validita' taz-zwieg.

Illi fil-fatt kif inghad fis-sentenza **"John Mifsud vs Helen Schembri"** (P.A. (RCP) 27 ta' Jannar 2004) *"certament dan ma huwiex l-animu necessarju li wiehed ghandu bzonn sabiex jidhol ghal commitment ta' din in-natura; il-hajja mizzewga tirrikjedi fuq kollox responsabbilta', dedikazzjoni, impenn, u mhabba ghall-hajja komunali, ibbazata fuq il-gibda kemm materjali u fuq kollox spiritwali, ta' zewg persuni li jikkomettu ruhhom ghal xulxin u jippromettu bl-aktar mod responsabbli li kienu ser jaghtu l-hajja taghhom ghal xulxin, b'mod reali u uman, u mhux semplici ftehim ta' xi assocjazzjoni"* jew intiz sabiex bl-istess zwieg tigi akkwistata xi haga purament materjali, u li tali mira tkun l-iskop jekk mhux unika, izda principali ghall-ghoti tal-kunsens taz-zwieg. Illi dan jidher b'mod mill aktar car mill-konvenut li apparti l-atteggjament tieghu konsistentement evasiv u ndifferenti fil-konfront tal-attrici, (fejn l-istess attrici hija hawn korroborata minn ommha) iddikjara fil-konfront ta' l-attrici kemm-il darba li huwa qatt ma kien ihobbha; min-naha tal-attrici jidher li tat wisq importanza li l-element ta' akkwist tad-dritt fuq l-istess dar minn kull haga ohra. Fil-fatt hija tammetti li d-data taz-zwieg kienet minnha accettata u ffissata bl-iskop li tiehu vantagg mill-offerta hekk lilha maghmula, li l-koppja tkun tista' takkwista d-dritt li tghix fid-dar li dak iz-zmien kienet ghadha qed tigi okkupata b'titolu ta' kera mill-genituri tal-konvenut.

Illi ghalhekk a bazi tal-premess it-talbiet attrici ghandhom jigu milqugha *stante* li l-kunsens taz-zewg partijiet kien vizzjat a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut in kwantu l-istess huma b'xi mod inkompatibbli ma' dak hawn deciz, **tilqa' t-talba attrici** b'dan illi:-

1. Tiddikjara z-zwieg ikkontrattat bejn il-partijiet fid-29 ta’ Awissu 1992 fil-Knisja ta’ Santa Liberata, Kalkara huwa null ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi, u dan ghar-ragunijiet imputabbli liz-zewg partijiet *stante* li l-kunsens tal-istess kien vizzjat a bazi ta’ l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta’ Malta**.

Bl-ispejjez jinqasmu bin-nofs bejn iz-zewg partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------